

**GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
DLA GMINY KRZYKOSY
na 2021 rok**

Spis treści

Wprowadzenie	3
I. Diagnoza problemów społecznych związanych z używaniem alkoholu i narkotyków przez mieszkańców gminy Krzykosy.....	6
Dorośli mieszkańcy gminy	6
Sprzedawcy napojów alkoholowych.....	6
Dzieci i młodzież szkolna.....	7
Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców Gminy Krzykosy.....	7
Hierarchia ważności problemów w gminie	8
Alkohol.....	9
Narkotyki	17
II. Problemy wynikające z diagnozy oraz cele	23
Uchwały i zarządzenia dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	23
ANALIZA SWOT	28
III. ZADANIA PROGRAMU ORAZ WSKAŹNIKI I ICH REALIZACJI	29
Zadania zaplanowane w Gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2021 w Gminie Krzykosy w ramach Narodowego Programu Zdrowia.	29
Uzasadnienie potrzeby ograniczenia dostępności alkoholu w Gminie Krzykosy.....	30
IV. Zasoby Gminy w rozwiązywaniu problemów uzależnień.....	35
V. KOORDYNOWANIE ZADAŃ PROGRAMU	36
VI. MONITORING I EWALUACJA	37
VII. FINANSOWANIE PROGRAMU.....	38
Zasady wynagradzania członków komisji	38
Preliminarz wydatków na realizację Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Krzykosy na rok 2021	39
XIII. Materiały źródłowe.....	40
SPIS WYKRESÓW.....	41
SPIS TABEL	42

Wprowadzenie

Podstawy prawne działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i przeciwdziałaniem narkomanii w Polsce określają: ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 poz. 2277 ze zm.) i ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050). Ustawy te określają kierunki polityki państwa wobec alkoholu i narkotyków oraz regulują zagadnienia dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z tymi substancjami, wskazują zadania i podmioty odpowiedzialne za ich realizację, a także określają źródła finansowania tych zadań.

Zadania określone w przygotowanym Programie są zgodne z Narodowym Programem Zdrowia na lata 2016-2020. Dokument ten wskazuje zadania na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych syntetycznych środków zastępczych (tzw. dopalaczy”), zawarte w celu operacyjnym profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi. Zadania na rzecz ograniczania stosowania substancji psychoaktywnych określa Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii.

Narodowy Program Zdrowia wskazuje również nadania zawarte w celu operacyjnym – Krajowy Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W ramach tego celu wskazane są zadania regulacyjne i zapewnienie skutecznego egzekwowania przepisów, w tym zmniejszania dostępności fizycznej i ekonomicznej alkoholu.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wymienia ograniczanie dostępności alkoholu jako strategiczne zadanie w zakresie przeciwdziałania problemom alkoholowym. Wysoka ranga jaką ustawodawca nadał tym formom oddziaływań wynika z faktu, iż ograniczanie dostępności alkoholu jest jedną z najskuteczniejszych metod zmniejszających, zarówno poziom spożycia alkoholu jak i problemów z tym związanych.

„Dostępność alkoholu ma wpływ na wielkość konsumpcji, a ta z kolei ma wpływ na rozpowszechnienie problemów. Wzrost liczby punktów sprzedaży, przedłużenie godzin

otwarcia, samoobsługa prowadzi do wzrostu konsumpcji, natomiast ograniczenie dostępności – do jej spadku”¹.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021, zwane dalej Programem, jest elementem gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Program określa sposób realizacji zadań własnych gminy wynikających z art. 4¹ ust. 1 ustawy. Polityka rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie Gminy Krzykosy prowadzona jest zgodnie z kierunkami określonymi w niniejszym programie będącym kontynuacją działań w tym zakresie prowadzonych w latach poprzednich.

Program jest odpowiedzią na występujące w społeczności Gminy Krzykosy problemy związane z piciem alkoholu i używaniem narkotyków. Oparty jest na analizie potrzeb związanych z niwelowaniem problemów, potrzeb i możliwości ich zaspokajania, uwzględnia też siły i środki, którymi gmina dysponuje.

Aktami prawnymi regulującymi kwestie realizacji działań z przedmiotowego zakresu są:

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277 ze zm.),
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050 t.j.),
3. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. z 2019 r., poz. 2365 ze zm.),
4. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057 t.j.),
5. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 295 ze zm.),
6. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 176 t.j.),
7. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869 ze zm.),
8. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1843 ze zm.),
9. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.),
10. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 ze zm.),

¹J. Moskalewicz, J. Sierosławski, K. Dąbrowska, *Dostępność fizyczna alkoholu a szkody zdrowotne*, „Alkoholizm i Narkomania”, tom 18, nr 4/2005.

11. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 t.j.)
12. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 t.j.),
13. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685 ze zm.),
14. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016 – 2020 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1492).
15. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Krzykosy na lata 2016 - 2022,

I. Diagnoza problemów społecznych związanych z używaniem alkoholu i narkotyków przez mieszkańców gminy Krzykosy.

Na terenie gminy Krzykosy w 2020 roku została przeprowadzona diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych, która objęła swoim zasięgiem przedstawicieli dorosłych mieszkańców, sprzedawców korzystających z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz uczniów szkół podstawowych.

Informacje uzyskane za pomocą ankiet oraz analiza zgromadzonych danych pozwoliły na dokonanie podsumowania i wyciągnięcie wniosków diagnozujących lokalne zagrożenia społeczne w gminie Krzykosy, które podzielone zostały ze względu na rodzaj problemu.

Dorośli mieszkańcy gminy

Według opinii wyrażonych w diagnozie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy Gminy Krzykosy odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka. Jednak największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol kilka razy w tygodniu, najczęściej jest to piwo. Zdecydowana większość ankietowanych wskazała „rodzinę” i Szkołę, jako podmiot, który powinien kształtować świadomość młodych ludzi m.in. na temat konsekwencji podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych tj. narkotyki i dopalacze.

Według ankietowanych zjawisko przemocy w rodzinie w gminie Gminy Krzykosy jest rzadkie. Jednak spora część respondentów nie utożsamia nawet łagodnej kary fizycznej z przemocą w rodzinie.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol większość badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek.

Dzieci i młodzież szkolna

W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszej diagnozy w roku 2020 zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD -przeprowadzonego w roku 2016. Porównania dokonywano w ramach tych samych grup wiekowych tj. uczniowie szkół z gminy Krzykosy i z próby ogólnopolskiej.

Picie napojów alkoholowych wśród uczniów gminy Krzykosy jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży ogólnopolskiej. Uczniowie w gminie Krzykosy nie tylko spożywają mniej alkoholu, ale również piją z umiarem napoje alkoholowe o mniejszej zawartości procentowej alkoholu. Ponadto młodzież w gminie Krzykosy nie tylko rzadziej sięga po alkohol niż ich rówieśnicy na terenie Polski, ale również rzadziej pali papierosy. Wskazuje to na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu i palenia papierosów.

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach problem przemocy rówieśniczej jest odczuwalny. Preferowane byłoby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy.

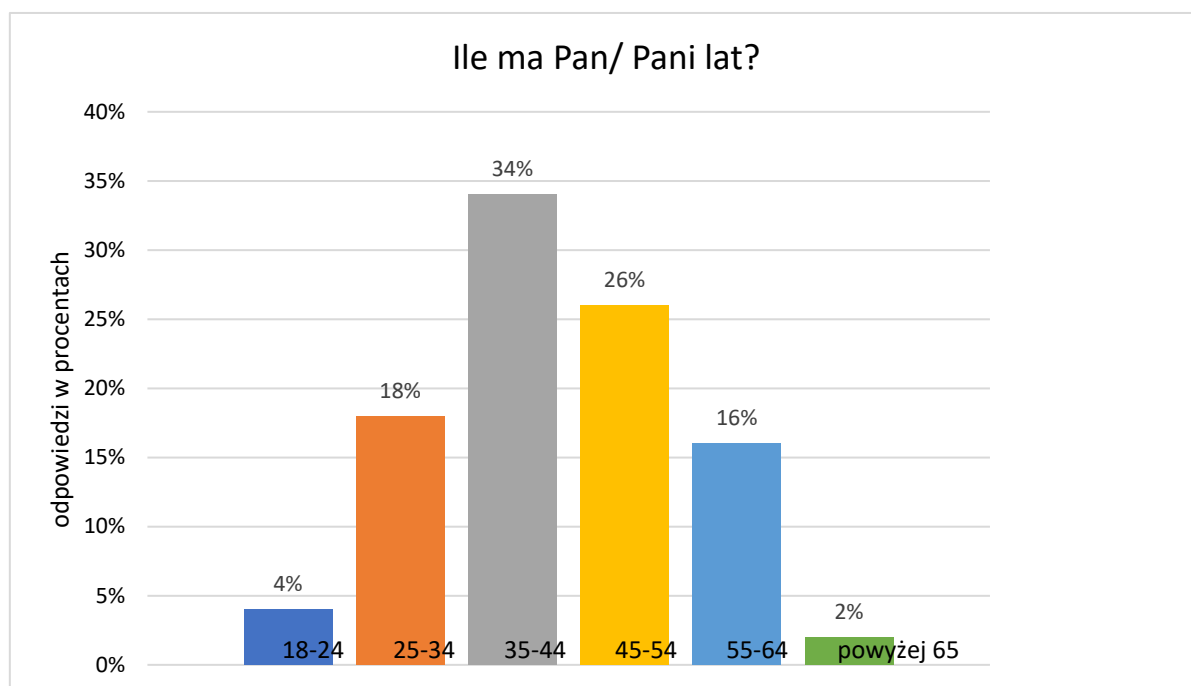
Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.

Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców Gminy Krzykosy

W celu poznania opinii dorosłych mieszkańców Gminy Krzykosy na temat problemów społecznych, jakie występują w gminie, przeprowadzono badanie ankietowe.

Sondaż został zrealizowany w trzecim kwartale 2020 roku. Wzięło w nim udział 200 mieszkańców oraz 20 sprzedawców alkoholu. 54% stanowiły kobiety. Najwięcej badanych mieściło się w przedziale wiekowym 35-44 lat (34%), 26%- miało między 45-54 lata, a 16%- 55-64 lata.

Wykres 1. Wiek badanych w gminie Krzykosy

58% ankietowanych posiadało wyższe wykształcenie, 26% – średnie, zaś 12% osób – wykształcenie zawodowe i 4% wykształcenie podstawowe. 5% respondentów pozostawała w momencie badania bez pracy.

W niniejszym raporcie przedstawiono procentowe i liczbowe wyniki ankiety – często nie sumują się do 100% lub do ogólnej liczby respondentów, gdyż możliwe było zaznaczenie więcej niż jednej odpowiedzi lub pojedyncze pytania zostawały niezupełnione przez część osób.

Hierarchia ważności problemów w gminie

Ankietowani zostali poproszeni o określenie na skali od 1 do 5, jak ważne w ich odczuciu są poszczególne problemy społeczne w Gminie Krzykosy (ocena „1” oznaczała, że dana kwestia jest zupełnie nieważna, zaś „5” – bardzo ważna). Szczegółowe wyniki przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Hierarchia problemów społecznych w gminie – oceny respondentów

Za najpoważniejsze problemy w gminie zdecydowanie uznano:

1. uzależnienie od alkoholu (średnia ocen: 4,14)
2. uzależnienie od komputera / Internetu (średnia ocen: 3,85)
3. przemoc domowa (średnia ocen: 3,39)
4. przemoc w szkole (średnia ocen: 3,29)
5. ubóstwo (średnia ocen: 3,28)

Najniżej w hierarchii usytuowano bezdomność, emigrację zarobkową i uzależnienie od narkotyków. Pozostałe problemy, takie jak: przestępczość, bezrobocie i zanieczyszczenie środowiska sytuują się pośrodku zestawienia.

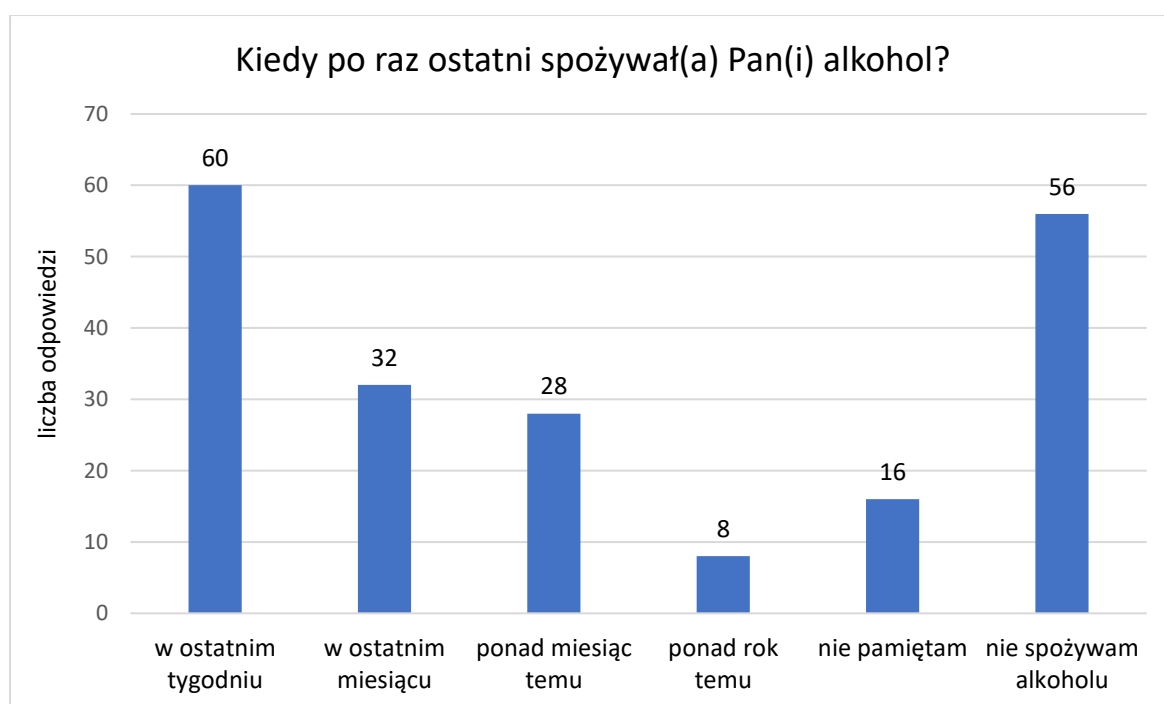
Alkohol

Problematyka uzależnienia od alkoholu stanowi w ocenie respondentów jeden z najpoważniejszych problemów w gminie. W ankiecie znalazły się pytania dotyczące skali spożycia napojów alkoholowych wśród dorosłych i niepełnoletnich mieszkańców

Gminy Krzykosy, łamania prawa (ustawy o wychowaniu w trzeźwości) oraz poglądów związanych ze spożywaniem alkoholu.

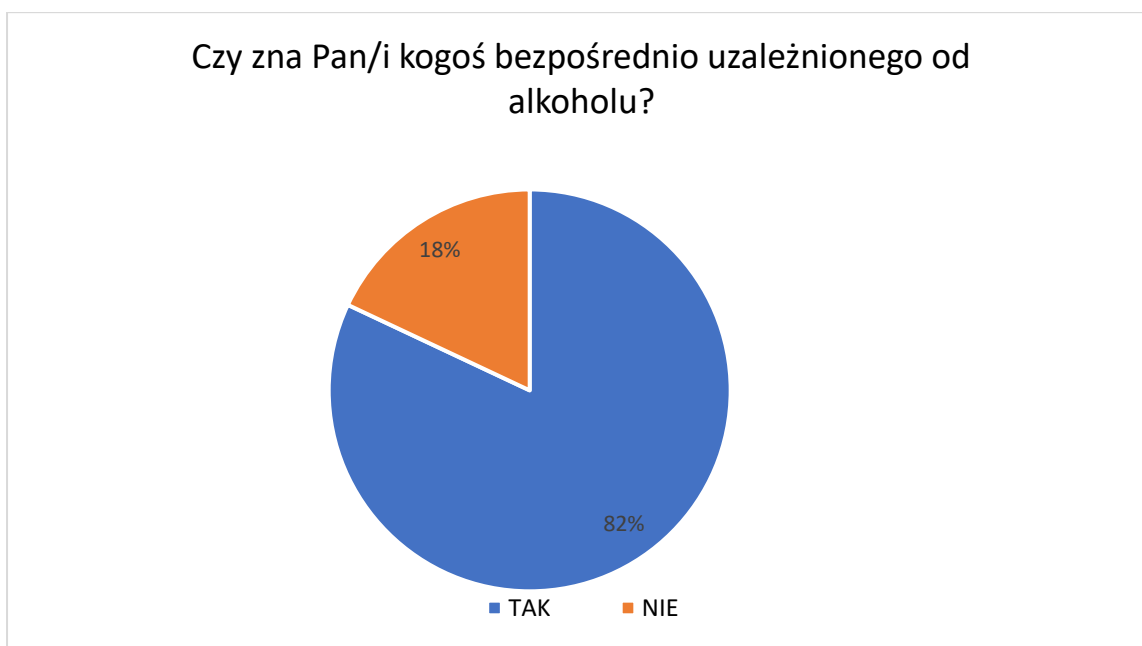
Jeśli chodzi o okres, jaki minął od ostatniego spożycia alkoholu przez ankietowanych, to najczęściej, bo w przypadku 30% osób był to okres ostatniego tygodnia przed sondażem. 16% respondentów piło alkohol w miesiącu poprzedzającym pytanie. 14% osób określiło, że po raz ostatni spożywało napoje alkoholowe ponad miesiąc temu, a 4% jeszcze rzadziej. Pozostali ankietowani albo nie pamiętali lub nie piją wcale alkoholu. W gminie aż 28% deklaruje swoją kilkuletnią abstynencję od alkoholu.

Wykres 3. Częstość spożywania alkoholu w gminie Krzykosy

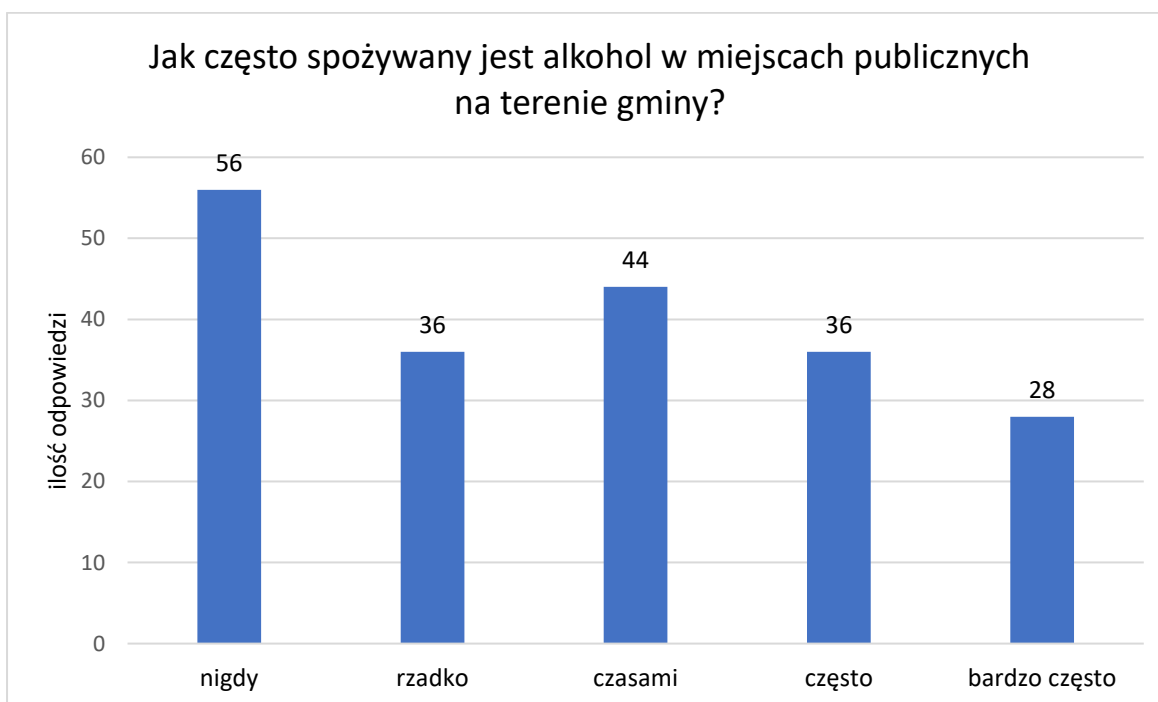

Bardzo wyraźnym zjawiskiem jest w opinii ankietowanych uzależnienie od alkoholu – aż 82% zna osobiście kogoś dotkniętego tym problemem. 32% ankietowanych ocenia, że bardzo często lub często widuje osoby spożywające alkohol w miejscach publicznych. 28% respondentów nie widuje wcale takich osób, a sporadycznie (rzadko lub czasami) – 40% osób.

Wykres 4. Ocena skali uzależnienia od alkoholu w gminie

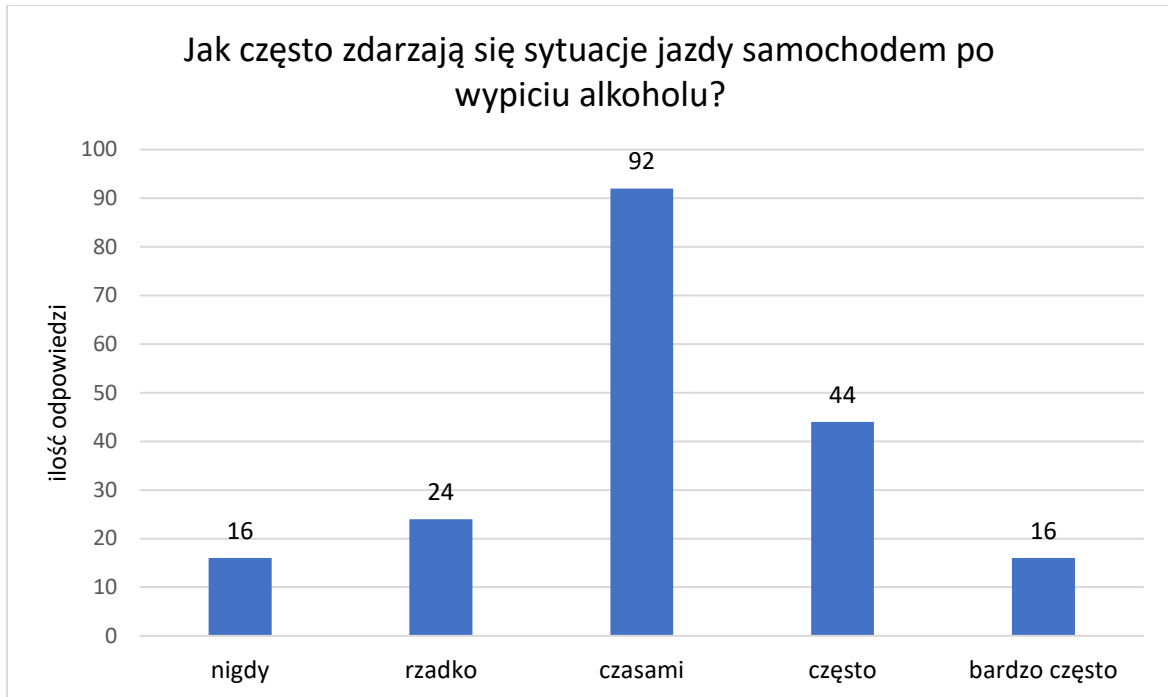
Wykres 5. Spożywanie alkoholu w miejscach publicznych w gminie

64% badanych słyszało o przypadkach kierowania pojazdem po spożyciu alkoholu. 30% ocenia, że zdarza się to często lub bardzo często (szczegółowe dane prezentowane są na wykresie). Osiem osób nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie. Jeśli chodzi

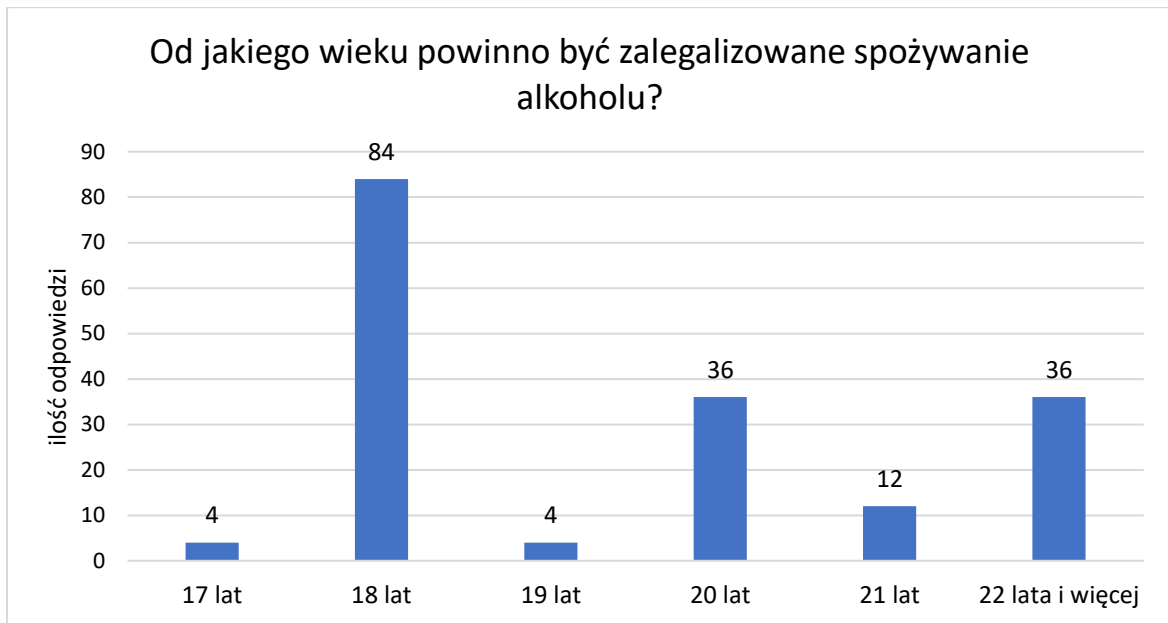
o doświadczenia samych respondentów, 4% spośród udzielających odpowiedzi przyznało, że zdarzyło im się prowadzić pojazd w stanie nietrzeźwości.

Wykres 6. Prowadzenie pojazdów po spożyciu alkoholu w gminie

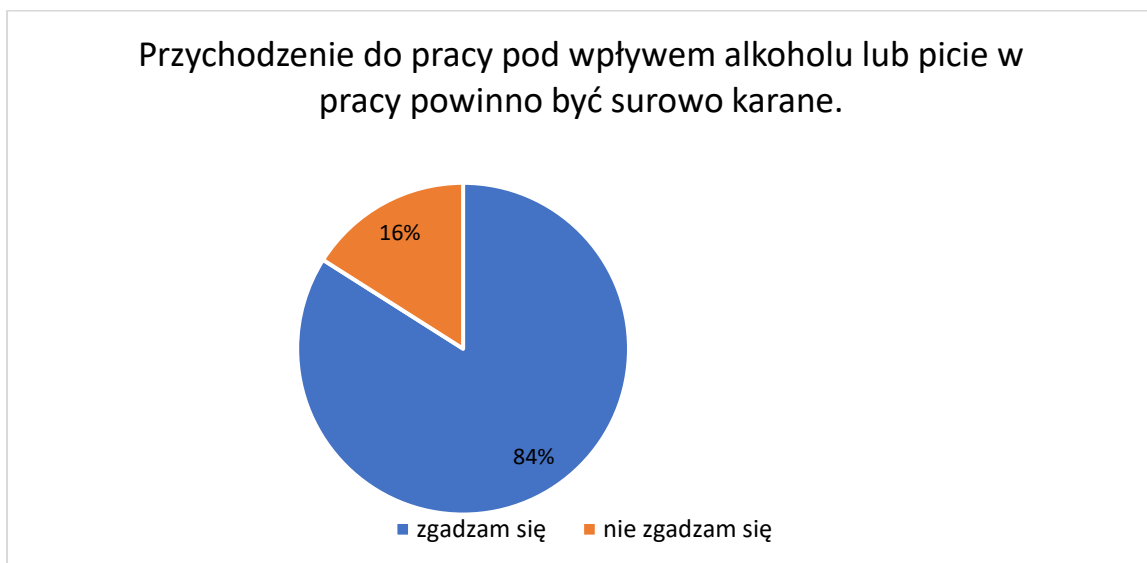
28% respondentów po raz pierwszy spożyło alkohol przed 18 rokiem życia. Najczęściej było to piwo lub wino. 44% ankietowanych poparłoby projekt podwyższenia dozwolonego wieku spożywania alkoholu.

Wykres 7. Postulowany wiek legalnego spożywania alkoholu

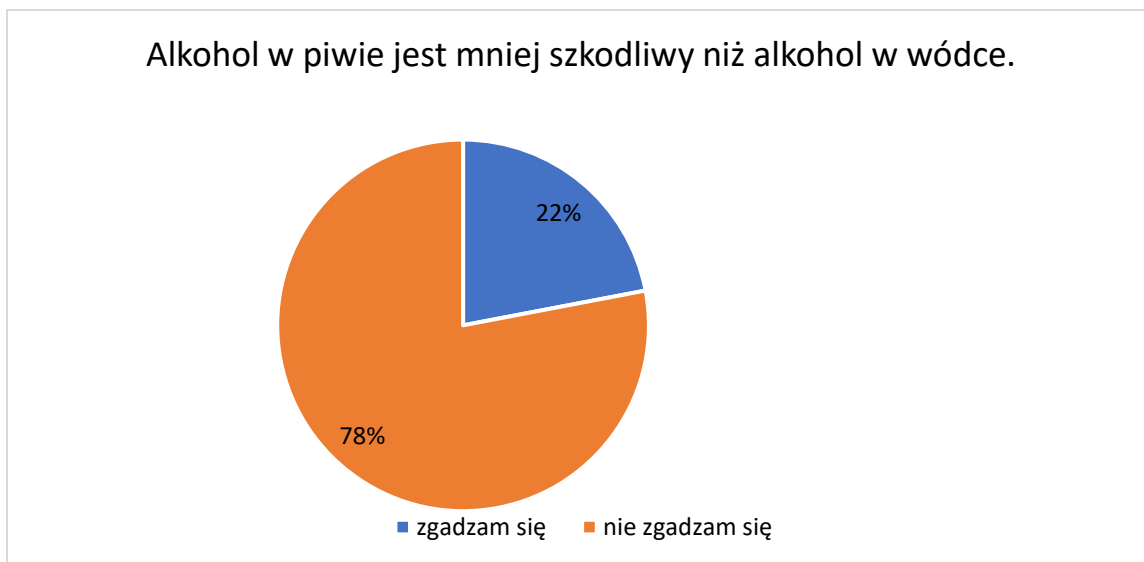

84% ankietowanych jest przeciwnych przychodzeniu do pracy pod wpływem alkoholu. Mniej jednoznaczna opinia panuje na temat tego, czy alkohol zawarty w piwie jest mniej szkodliwy niż ten zawarty w wódce – z tym stwierdzeniem zgadza się aż 22% badanych. Większość badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że na przestrzeni lat maleje spożycie alkoholu.

Wykres 8. Poglądy ankietowanych na temat alkoholu

Wykres 9. Poglądy ankietowanych na temat alkoholu

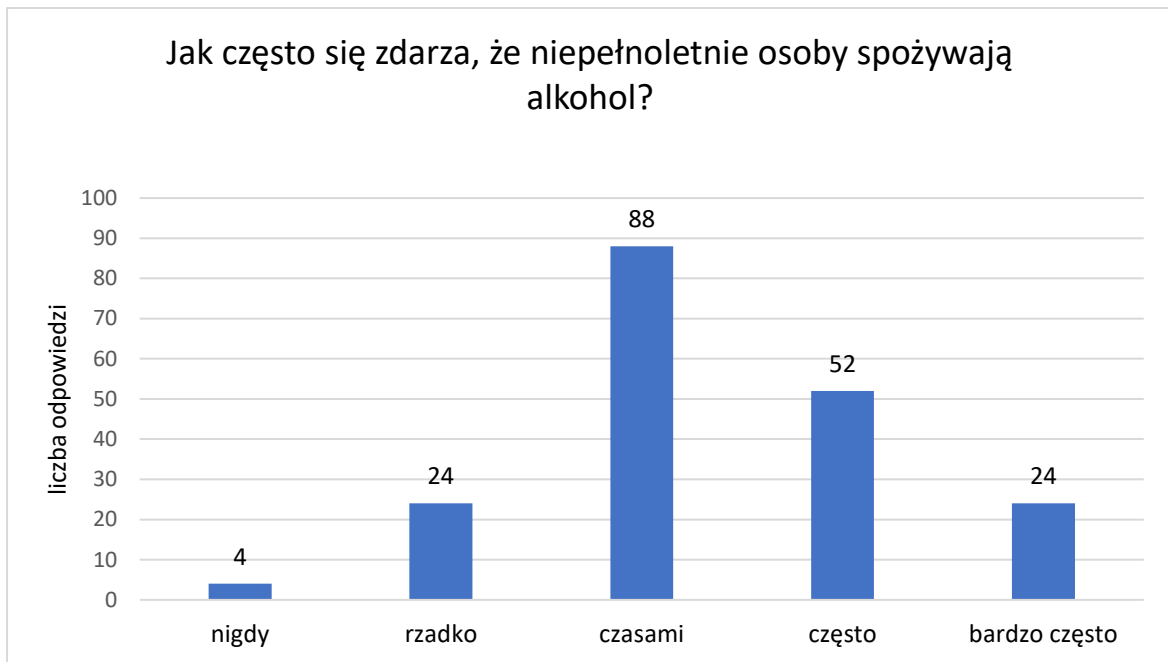
Wykres 10. Poglądy ankieterowanych na temat alkoholu

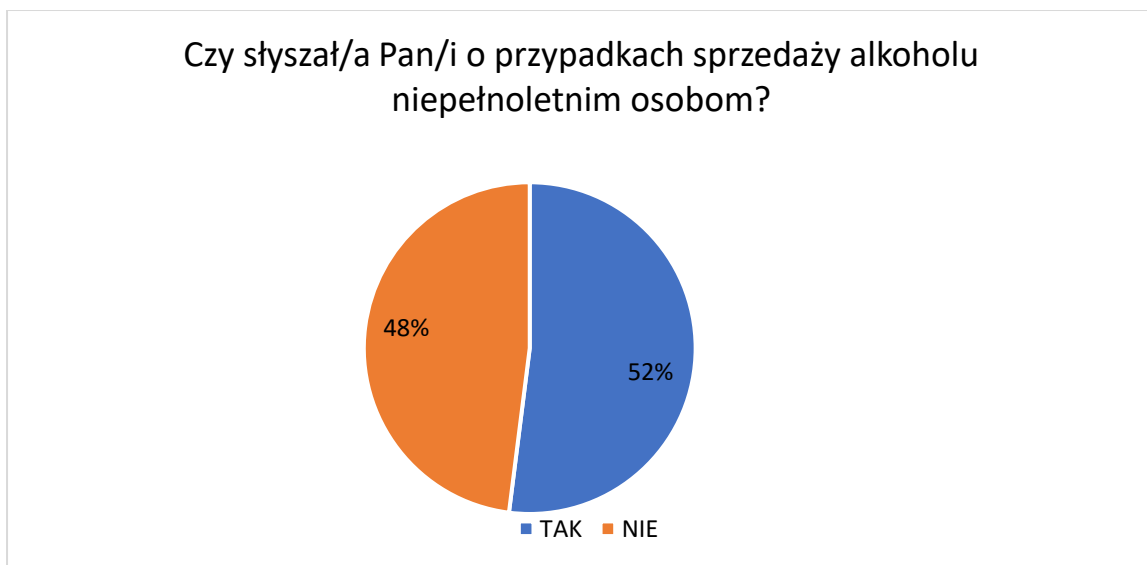
Kolejna pula pytań dotyczyła kwestii alkoholu w środowisku młodzieży z gminy Krzykosy.

40% badanych uznaje, że młodzież spożywa alkohol często lub bardzo często. Niepokojące jest to, że aż 52% ankieterowanych słyszało o przypadkach sprzedaży alkoholu niepełnoletniej osobie.

Wykres 11. Alkohol wśród młodzieży z gminy w opinii dorosłych mieszkańców

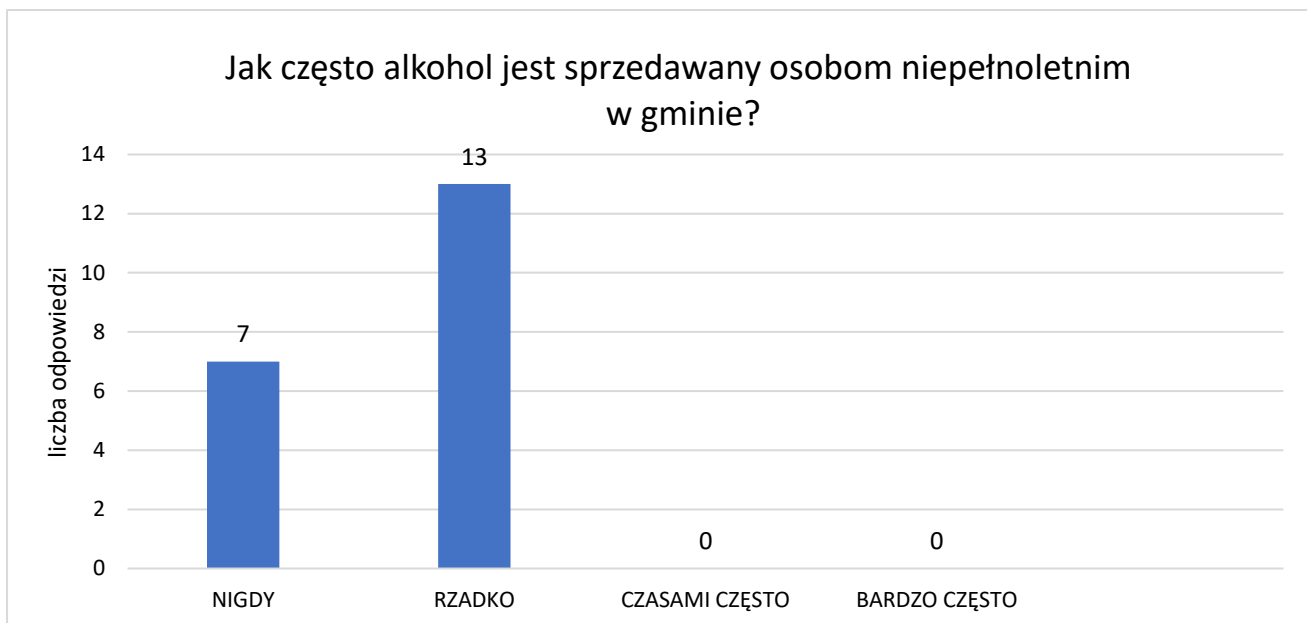

Wykres 12. Sprzedaż alkoholu niepełnoletnim

Jeśli chodzi o opinie sprzedawców napojów alkoholowych, to aż 45% słyszało o przypadkach sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim w gminie. 35% sprzedawców jest zdania, że nie zdarza się to w ogóle, 65% - rzadko. Żaden z badanych sprzedawców nie postrzega takiego zdarzenia za bardzo częste lub częste.

Wykres 13. Ocena skali sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim w gminie

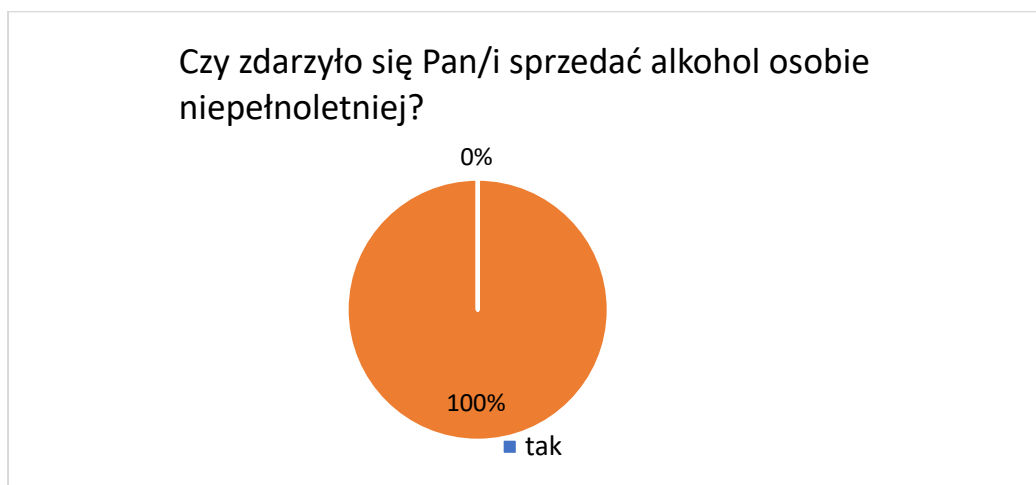

14% sprzedawców ocenia, że nigdy nie zdarzyło im się, że niepełnoletni klienci chcieli kupić alkohol. 28% spotyka się z takimi prośbami bardzo często, a 58% - rzadko.

Żaden ze sprzedawców na 20 ankietowanych nie przyznał się, że zdarzyło się mu ulec namowom i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej.

Jeden ze sprzedawców (5%) potwierdził, że zdarzyło się mu sprzedać alkoholu osobie wyglądającej na niepełnoletnią, bez pytania o dowód tożsamości. Wszyscy z nich mieli sytuacje, że zdarzyło się im prosić o okazanie dowodu tożsamości osobę, która wyglądała na niepełnoletnią, a chciała kupić alkohol.

Wykres 14. Sprzedaż alkoholu niepełnoletniej młodzieży

Tylko jeden sprzedawca zadeklarował, że zdarza się, że klienci spożywają alkohol na terenie sklepu, natomiast czterech z nich w kolejnym pytaniu odpowiedziało, że takie sytuacje zdarzają się rzadko.

Tylko jeden z ankietowanych wzywał policję z powodu zakłócania porządku przez nietrzeźwych klientów, natomiast w kolejnym pytaniu dotyczącym jak często się to zdarza dwoje sprzedawców odpowiedziało, że rzadko.

Narkotyki

Mimo, że problem narkotykowy nie jest postrzegany jako jedno z najważniejszych zagrożeń w Gminie Krzykosy, to 22% respondentów zna osobiście kogoś, kto zażywa narkotyki, a 14% zna kogoś, kto zażywa dopalacze. Co więcej aż 66% ankietowanych uważa, że młodzież w gminie jest narażona na kontakt ze środkami odurzającymi. 58% procent badanych uważa, że młodzież w gminie jest narażona na kontakt z dopalaczami.

54% osób jest zdania, że nietrudno jest uzyskać dostęp do narkotyków w okolicy.

56% respondentów uważa, że łatwo jest uzyskać dostęp do dopalaczy w gminie. W obu pytaniach pojawiał się spory brak odpowiedzi respondentów. W ankietach pojawiały się dodatkowo napisane odpowiedzi: *nie wiem*.

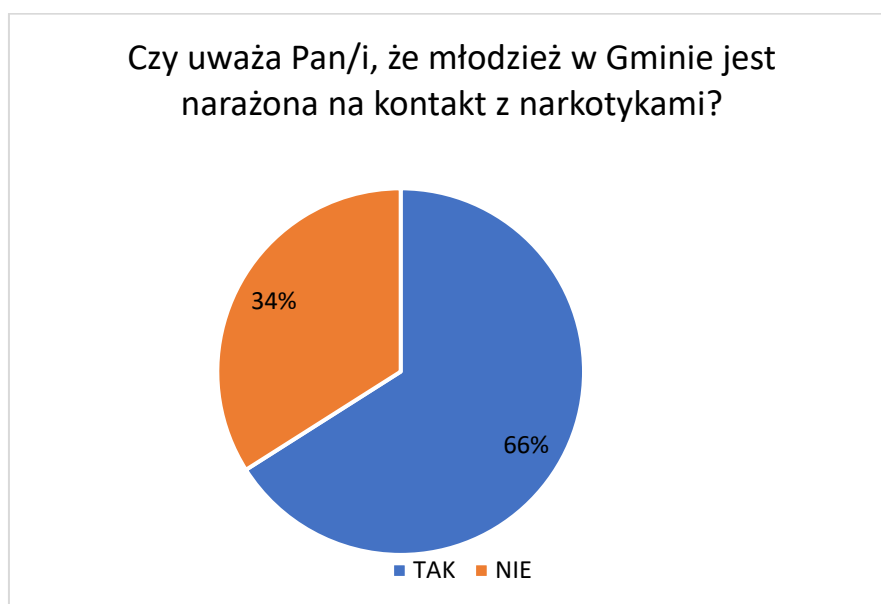
Wykres 15. Znajomość osób, które zażywają substancje psychoaktywne

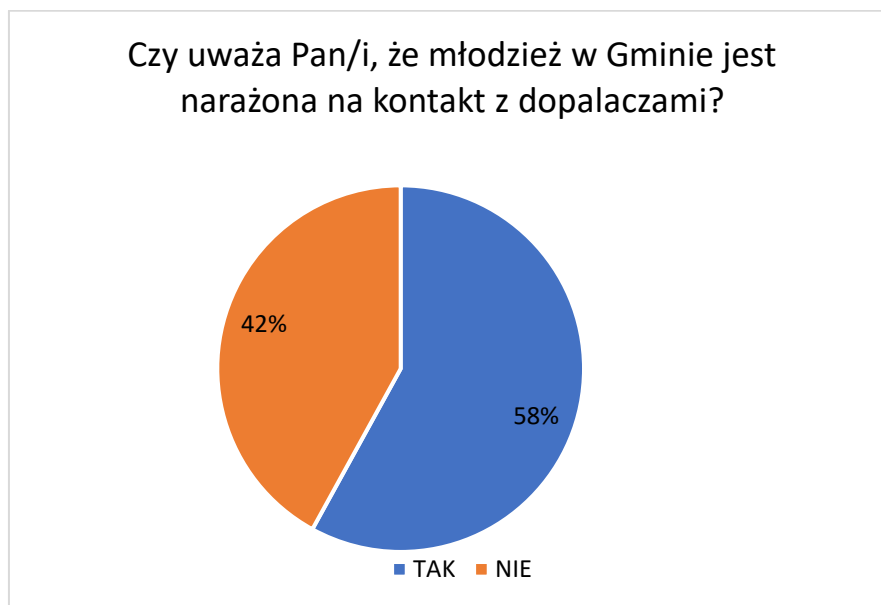
Wykres 16. Opinie mieszkańców na temat skali problemu narkotykowego w gminie

Wykres 17. Opinie mieszkańców na temat skali problemu narkotykowego w gminie

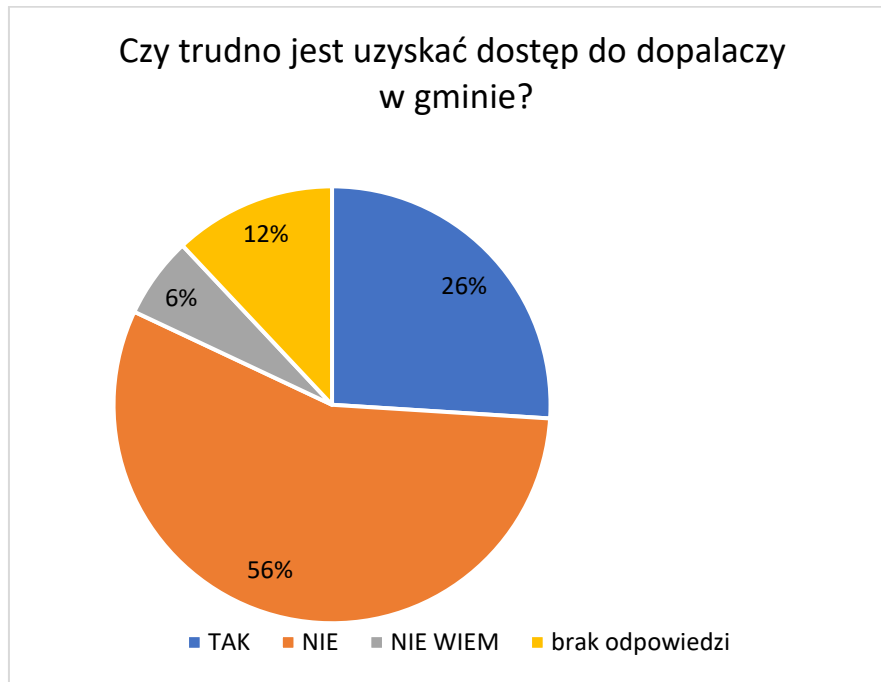
Wykres 18. Opinie mieszkańców na temat skali problemu narkotykowego w gminie

Wykres 19. Opinie mieszkańców na temat skali problemu narkotykowego w gminie

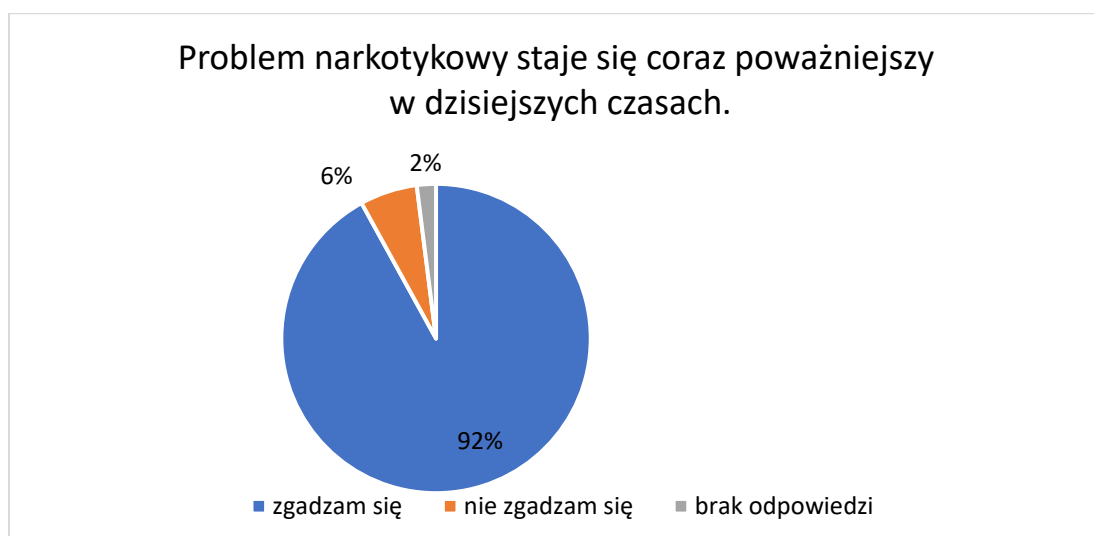

Wykres 20. Opinie mieszkańców na temat skali problemu narkotykowego w gminie

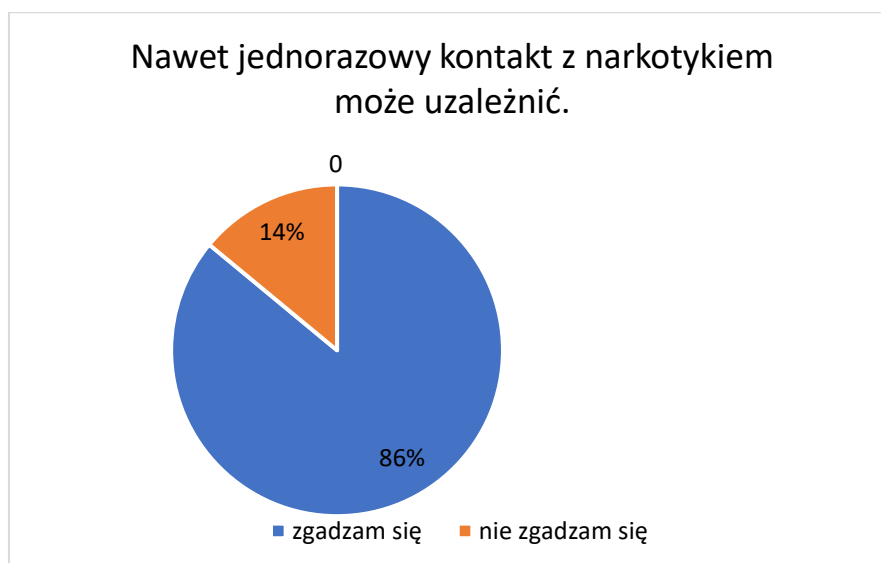

Przekonania dotyczące problemów narkotykowych wśród badanych przedstawiają się następująco. Znacząca większość – 88% uważa, że staje się on coraz ważniejszy w dzisiejszych czasach i może dotknąć każdego. 85% zgadza się, że nawet jednorazowy kontakt z narkotykiem może uzależnić. Jednocześnie ponad 28% respondentów jest za legalizacją tzw. miękkich narkotyków (np. marihuany). Ponadto 76% badanych twierdzi, że każdy się może uzależnić od alkoholu czy narkotyków.

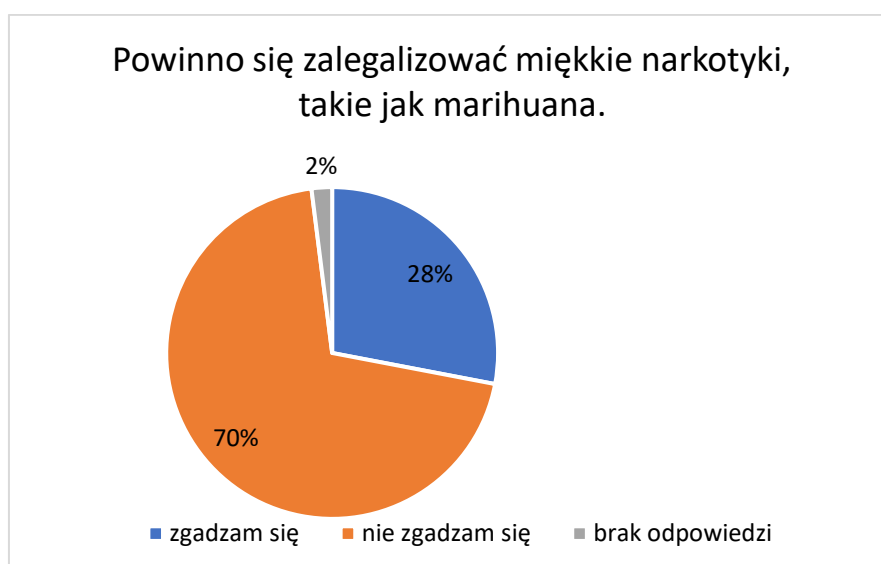
Wykres 21. Przekonania mieszkańców na temat problemu narkotykowego

Wykres 22. Przekonania ankietowanych na temat narkotyków

Wykres 23. Przekonania mieszkańców odnośnie legalizacji miękkich narkotyków

Wykres 24. Przekonania ankietowanych na temat narkotyków

II. Problemy wynikające z diagnozy oraz cele

Uchwały i zarządzenia dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Na terenie gminy Krzykosy Rada Gminy Krzykosy po uzgodnieniu z jednostkami pomocniczymi Gminy Krzykosy uchwaliła:

1. Maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży w nieprzekraczalnej wysokości:
 - a) do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo - 20 zezwoleń,
 - b) powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) - 20 zezwoleń,
 - c) powyżej 18% zawartości alkoholu - 20 zezwoleń.
2. Maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Krzykosy przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży w nieprzekraczalnej wysokości:
 - a) do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo - 8 zezwoleń,
 - b) powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) - 8 zezwoleń,
 - c) powyżej 18% zawartości alkoholu - 8 zezwoleń.

Tabela 1. Wartość sprzedanego alkoholu we wszystkich punktach sprzedaży na terenie gminy wyniosła ogółem

Rok	2017	2018	2019
Wartość sprzedanego alkoholu w PLN na mieszkańca gminy	574,28 PLN	595,64 PLN	590,00 PLN
Wartość ogólna sprzedanego alkoholu	3 974 626.67 PLN	4 199 901.00 PLN	4 144 811.86 PLN

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG

Przedstawione dane wskazują na nieznaczny spadek spożycia w roku 2019 w stosunku do roku 2018 – o kwotę 55.089,14 zł , natomiast wzrost w spożyciu w stosunku do roku 2017 o kwotę 170.185,19 zł.

Tabela 2. Dane w zakresie liczby niewykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży

Rok	2017	2018	2019
Liczba zezwoleń niewykorzystanych zezwoleń do 4,5% (w tym piwo)	9	4	5
od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa	11	6	7
powyżej 18%	11	6	7

Uchwała NR XLI/277/2018 Rady Gminy Krzykosy z dnia 25 maja 2018 roku w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Krzykosy.

Tabela 3. Dane w zakresie liczby niewykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży

Rok	2017	2018	2019
Liczba zezwoleń niewykorzystanych zezwoleń do 4,5% (w tym piwo)	12	4	4
od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa	13	5	5
powyżej 18%	13	5	5

Uchwała NR XLI/277/2018 Rady Gminy Krzykosy z dnia 25 maja 2018 roku w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Krzykosy.

Tabela 4. Liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż alkoholu

ROK	LICZBA PUNKTÓW NA SPRZEDAŻ ALKOHOLU PRZEZNACZONEGO DO SPOŻYCIA:					
	POZA MIEJSCEM SPRZEDAŻY (SKLEPY)			W MIEJSCU SPRZEDAŻY (LOKALE GASTRONOMICZNE)		
	Do 4,5% (oraz piwa)	Od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	Pow. 18%	Do 4,5% (oraz piwa)	Od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	Pow. 18%
2017	16	14	14	4	3	3
2018	16	14	14	4	3	3
2019	15	13	13	4	3	3

Porównanie danych w okresie 2017 – 2019 wskazuje, że liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) w latach 2017-2018 zwiększeniu a w 2019 roku uległa zmniejszeniu. Natomiast liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży w latach 2017-2019 jest na tym samym poziomie.

Tabela 5. Dane w zakresie liczby osób przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych

Rok	2017	2018	2019
Liczba osób przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych	330	328	330

➤ **Placówki lecznictwa odwykowego.**

„Uzależnienie od alkoholu jest choroba chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowanie narastania jej objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych. W świetle nowoczesnej wiedzy uzależnienie od alkoholu jest chorobą wieloczynnikową, bo psychospołeczną,

uszkadzająca funkcjonowanie człowieka w sferze somatycznej, psychicznej, społecznej i duchowej” (Państwowa Agencja Rozwiązywania problemów Alkoholowych).

➤ **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzykosach**

Szkody związane z nadużywaniem alkoholu oraz zaburzenia życia rodzinnego związane z alkoholem, w tym zjawisko przemocy domowej:

Tabela 6. Pomoc udzielana rodzinom w latach 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Liczba rodzin objętych pomocą	158	173	157
Liczba rodzin z problemem alkoholowym	12	10	10
Wielkość środków finansowych przeznaczonych przez OPS na pomoc rodzinom z problemem alkoholowym	21.857,46	24.625,00	5.652,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS

Rodzinom tym udzielono pomocy w postaci zasiłków okresowych, celowych, stałych, finansowanie pobytu w domach pomocy społecznej, schroniskach dla bezdomnych, pomocy w naturze oraz pomocy w ramach rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, pomoc żywnościowa z Programu FEAD.

Tabela 7. Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy w rodzinie

Rok	2017	2018	2019
Liczba nowych Niebieskich Kart	17	21	18
Liczba NK w rodzinie z problemem alkoholowym	12	10	10

Osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy mają możliwość wsparcia i pomocy oferowanej przez specjalistów w Ośrodku Pomocy Społecznej w Krzykosach.

➤ **Punkt Konsultacyjny**

Tabela 8. Pomoc psychologiczna i prawna dla mieszkańców

Rok	2017	2018	2019
Liczba osób objętych terapią	46	40	36
w tym liczba osób z problemem alkoholowym	19	15	13
Liczba rodzin objętych pomocą	7	5	3
w tym liczba rodzin z problemem alkoholowym	7	5	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z punktu konsultacyjnego

ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów działań w pracach nad Gminnym programem jest analiza SWOT, która posłużyła do oceny zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych czynników wpływających na realizację zaplanowanych zadań.

Mocne strony	Słabe strony
Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii Gminna Komisja Rozwiązania Problemów Alkoholowych Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ZI ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Współpraca z policją, kuratorami, sądem, prokuraturą, placówkami oświatowymi Działalność OPS Grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym	Wzrost liczby uzależnień Uzależnienia łączone, nowe środki psychoaktywne Niski status ekonomiczny Brak zatrudnienia Brak poczucia bezpieczeństwa Przyzwolenie społeczne na alkohol
Szanse	Zagrożenie
Rozwój grup wsparcia Współpraca Instytucji i osób zajmujących się uzależnieniami Promocja zdrowego stylu życia Promowanie postawy prozdrowotnej u ludzi młodych	Brak zrozumienia istoty uzależnienia w społeczeństwie Brak rozwiązań prawnych w pomocy osobom uzależnionym Marginalizacja osób uzależnionych Roszczeniowa postawa społeczna

III. ZADANIA PROGRAMU ORAZ WSKAŹNIKI I ICH REALIZACJI

Zadania zaplanowane w Gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2021 w Gminie Krzykosy w ramach Narodowego Programu Zdrowia.

Są to zadania regulacyjne i zapewnianie skutecznego egzekwowania przepisów – zmniejszanie dostępności fizycznej alkoholu (NPZ 3.1.3.).

Alkohol „odpowiada” w 100% za takie komplikacje zdrowotne jak zaburzenia psychiczne i behawioralne związane z alkoholem, zatrucia alkoholem, alkoholową marskość wątroby, choroby serca i nowotwory. Badania ostatnich dziesięcioleci przyniosły wiele wyników dokumentujących silną zależność między poziomem konsumpcji alkoholu a wieloma problemami zdrowia i porządku publicznego. Konsumpcja alkoholu związana jest również z zakłóceniami porządku publicznego i przemocą w rodzinie. Jest wiele badań, które pokazują, że dostępność alkoholu ma kluczowe znaczenie dla wielkości konsumpcji. Wzrost liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych, przedłużenie godzin ich otwarcia, samoobsługa prowadzą do wzrostu konsumpcji, natomiast ograniczenie dostępności – do jej spadku. Dostępność ma więc wpływ na wielkość konsumpcji, a ta z kolei ma wpływ na rozpowszechnienie problemów społecznych.

Z analizy danych zebranych na potrzeby konstruowania niniejszego Programu wynika, że dostępność alkoholu w Krzykosach jest duża. Powołując się na zapis art. 12. 7 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi² w tabeli poniżej zasugerowano działania w zakresie ograniczenia dostępności alkoholu w Gminie Krzykosy.

² Art. 12, ust. 7 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wskazania: „Maksymalna liczba zezwoleń, o której mowa w ust. 1, usytuowanie miejsc sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych oraz godziny sprzedaży nocnej napojów alkoholowych uwzględniają postanowienia gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych”

LP	Sugerowane działania w zakresie ograniczenia dostępności alkoholu w Gminie Krzykosy
1	Obniżenie liczby uchwalonych zezwoleń do liczby wydanych (udzielonych) przedsiębiorcom - .
2	Obniżenie liczby osób przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych
3	Obniżenie kwoty, którą rocznie przeznaczają na zakup alkoholu każdy mieszkaniec Gminy - w 2019.

Uzasadnienie potrzeby ograniczenia dostępności alkoholu w Gminie Krzykosy.

Wskaźniki związane z negatywnymi skutkami spożywania alkoholu w latach

- Wysokie wartości sprzedanego alkoholu ogółem w latach 2017-2019.
- Wysoka kwota, którą rocznie przeznaczają na zakup alkoholu każdy mieszkaniec Gminy Krzykosy.
- Niekorzystna liczba osób przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych.
- Duże spożycie alkoholu przez dzieci i młodzież.
- Niski wiek inicjacji alkoholowej.

Zadania programu realizowane będą w następujących obszarach:

Obszar 1. Promocja zdrowia, edukacja zdrowotna i kształcenie kadr

Zadania	Wskaźniki realizacji zadania
Edukacja dorosłych w zakresie szkód wynikających z picia alkoholu przez dzieci i młodzież. <u>Adresaci zadania:</u>	- liczba zrealizowanych szkoleń - liczba uczestników szkoleń
Szkolenia dla służb zajmujących się profilaktyką i przeciwdziałaniem przemoc domowej (policja, pracownicy OPS, ZI, GKRPA, kadra pedagogiczna). <u>Adresaci zadania:</u>	- liczba przeprowadzonych szkoleń - liczba uczestników szkoleń
Zorganizowanie szkolenia dla sprzedawców i właścicieli sklepów handlujących napojami alkoholowymi. <u>Adresaci zadania:</u>	- liczba uczestników szkoleń

Osoby handlujące napojami alkoholowymi.	
Zakup i rozpropagowywanie czasopism, ulotek, broszur i innych materiałów służących edukacji w zakresie problematyki związanej z alkoholem i narkotykami. <u>Adresaci zadania:</u>	- liczba zakupionych informacyjnych i edukacyjnych

Obszar 2. Profilaktyka uniwersalna, selektywna i wskazująca

Zadania	Wskaźniki realizacji zadania
Wdrażanie rekomendowanych programów profilaktycznych realizowanych w środowisku szkolnym. <u>Adresaci zadania:</u>	- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych - liczba uczestników programów
Realizacja zajęć z zakresu profilaktyki zachowań ryzykownych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych z elementami zajęć sportowych. <u>Adresaci zadania:</u>	- liczba zrealizowanych działań profilaktycznych - liczba osób uczestniczących w działaniach profilaktycznych
Udzielanie pomocy psychologicznej dla rodzin zagrożonych problemami wynikającymi z nadużywania środków psychoaktywnych i przemocy w rodzinie. <u>Adresaci zadania:</u>	- liczba wdrożonych działań, zorganizowanych zajęć i warsztatów
Dofinansowanie programu profilaktyczno-wychowawczego realizowanego w ramach zajęć opiekuńczo wychowawczych w Solcu i Krzykosach. <u>Adresaci zadania:</u>	- liczba odbiorców wdrażanych działań
Organizowanie dla dzieci i młodzieży pochodzących ze środowisk zagrożonych problemami uzależnień i przemocą w rodzinie różnych form wypoczynku z programami . <u>Adresaci zadania:</u>	- liczba odbiorców wdrażanych działań

Obszar 3. Redukcja szkód, rehabilitacja zdrowotna, społeczna i zawodowa

Zadania	Wskaźniki realizacji zadania
Finansowanie działalności punktu konsultacyjnego	- liczba osób korzystających z poradnictwa w punkcie konsultacyjnym
Przygotowanie i upowszechnianie informacji nt. lokalnej oferty pomocy dla członków rodzin z problemem przemocy, w szczególności z problemem alkoholowym (np. poprzez strony internetowe) Adresaci zadania:	- liczba dostępnych informacji na stronie internetowej

Obszar 4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych

Zadanie	Wskaźniki Realizacji zadań
- finansowanie kosztów działania punktu konsultacyjnego Adresaci zadania: osoby uzależnione i współuzależnione	Liczba osób korzystających konsultacji

Obszar 5. Działalność komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

Zadania	Wskaźniki realizacji zadania
Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu wobec osób uzależnionych od alkoholu, w tym kierowanie do biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia. Adresaci zadania:	- liczba przyjętych wniosków, - liczba osób, które zostały skierowane na badanie przez biegłych, - liczba wniosków skierowanych do sądu
Realizowanie działań kontrolnych w stosunku do podmiotów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych Adresaci zadania:	- liczba przeprowadzonych kontroli
Opiniowanie wniosków przedsiębiorców ubiegających się o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Adresaci zadania:	- liczba zaopiniowanych wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział członków komisji w pracach zespołu interdyscyplinarnego i grupie roboczej ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Adresaci zadania:	- liczba spotkań grupy roboczej

Obszar . Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ust 1 i art. 15 ustawy (zakaz reklamy i sprzedaży alkoholu nieletnim) oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Zadanie to oznacza, że w przypadku złamania zakazów promocji i reklamy napojów alkoholowych oraz zakazu sprzedaży alkoholu niepełnoletnim lub nietrzeźwym, sprzedaży pod zastaw i na kredyt, gmina może podejmować interwencje oraz występować przed sądem jako oskarżyciel publiczny, czyli występować z aktem oskarżenia bezpośrednio do sądu z pominięciem prokuratora. Najpopularniejszą formą działań gmin w omawianym zakresie jest zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 43 lub art. 452 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.³

Obszar 6. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ust 1 i art. 15 ustawy (zakaz reklamy i sprzedaży alkoholu nieletnim) oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego

	Zadania	Wskaźniki
1.	- kontrole zasad i warunków wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych Adresaci zadania: przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych	Liczba zaplanowanych kontroli
2	- organizowanie szkoleń dla właścicieli, sprzedawców napojów alkoholowych Adresaci zadania: przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych	Liczba uczestników
3.	- podejmowanie interwencji spowodowanych zakłócaniem porządku publicznego przez osoby nietrzeźwe lub będące pod wpływem substancji psychoaktywnych lub będących sprawcami przemocy Adresaci zadania: mieszkańcy gminy Krzykosy	Liczba interwencji

³⁾ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku, PARPA Warszawa 2020,

Warto podkreślić, że zgodnie z kodeksem postępowania karnego, instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa. Zawiadamianie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa uzyskane w związku z prowadzonymi czynnościami (przykładowo przeprowadzaną kontrolą zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych) stanowi zatem nie tylko uprawnienie burmistrza (wójta lub prezydenta miasta) jako organu kierującego bieżącymi sprawami gminy oraz reprezentującego ją na zewnątrz, lecz także jego prawny obowiązek.

IV. Zasoby Gminy w rozwiązywaniu problemów uzależnień.

Gminny Program przewidziany do realizacji w 2021r.zakłada kontynuację sprawdzonych i pożądaných działań podjętych w latach ubiegłych, wzbogaconych o nowe – stosownie do aktualnie zdiagnozowanych potrzeb. Działania realizowane będą w oparciu o:

- wypracowany już system współpracy i pomocy,
 - partnerów, którzy sukcesywnie doskonalą swoje kompetencje I umiejętności aby trafnie diagnozować i skutecznie pomagać osobom poszukującym specjalistycznej pomocy i konkretnego wsparcia.
-
- Urząd Gminy w Krzykosach,
 - Komenda Policji w Środzie Wlkp. – Rewir Dzielnicowych w Nowym Mieście N/w,
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krzykosach,
 - Punkt Konsultacyjny w Krzykosach,
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzykosach,
 - Zespół Interdyscyplinarny,

V. KOORDYNOWANIE ZADAŃ PROGRAMU

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest koordynowana przez pełnomocnika Wójta Gminy Krzykosy.

VI. MONITORING I EWALUACJA

Monitorowanie sytuacji występujących zagrożeń w środowisku lokalnym jest podstawą do właściwego rozeznania skali problemu uzależnień w gminie Krzykosy, a w konsekwencji do planowania działań profilaktycznych adekwatnie do potrzeb. Monitorowanie stanu tych problemów będzie odbywało się we współpracy z realizatorami programu. Wyżej wymieniony monitoring będzie przeprowadzony poprzez:

- a) zbieranie danych szacunkowych, statystycznych, ankietowych,
- b) analizę uzyskanych danych,
- c) wymianę informacji między instytucjami, organizacjami i wszelkimi podmiotami odpowiedzialnymi i realizującymi założenia Programu na terenie gminy Krzykosy,
- d) prowadzenie działań mających na celu ocenę rodzaju i stopnia zagrożenia uzależnieniami, a także monitorujących skuteczność realizowanych programów profilaktycznych,
- e) gromadzenie i analiza danych na temat problemu alkoholowego w gminie oraz porównywanie ich z danymi krajowymi,
- f) opracowanie wniosków oraz priorytetów na dalsze lata.

Ewaluacja programu oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia efektywności poszczególnych działań, szczególnie po ich zakończeniu. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników, ocenianych w miarę potrzeb. Ewaluacja będzie miała ponadto charakter praktyczny - dane będą analizowane, celem dostarczania wniosków i rekomendacji praktycznie użytecznych dla lokalnych władz, jak również dla osób zawodowo, społecznie zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii, a także przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Ewaluacja pozwoli również na uściślenie współpracy wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację Programu.

VII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Gminny Program realizowany będzie przez cały rok kalendarzowy w ramach środków finansowych planowanych w budżecie Gminy, pozyskiwanych zgodnie z art. 9 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z tytułu wydawania zezwolenia sprzedaż napojów alkoholowych. Określa je preliminarz wydatków opracowany na dany rok, zgodny z projektem budżetu Gminy w dziale 851 - ochrona zdrowia, w rozdziale 85154 -przeciwdziałanie alkoholizmowi, w rozdziale 85153 - zwalczanie narkomanii.

Zasady wynagradzania członków komisji

- I. Członkom Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zwanej dalej „Komisją”, przysługuje wynagrodzenie za udział w pracach Komisji, a w szczególności:
 - w posiedzeniach komisji,
 - za prowadzenie rozmów z osobami uzależnionymi zaproszonymi na rozmowę w kwestii nadużywania alkoholu,
 - za udział w kontrolach placówek handlowych przeprowadzanych w terenie,
 - opiniowanie wniosków przedsiębiorców.
- II. Za reprezentowanie komisji w sądzie w sprawach inicjowanych przez Komisję jej członek otrzymuje zwrot kosztów.
- III. Za udział w pracach Zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- IV. Wynagrodzenie Członków Komisji za udział w poszczególnych pracach Komisji określonych w ust.1 wynosi 160,00 zł brutto.
- V. Wynagrodzenie dla Przewodniczącego Gminnej Komisji za udział w poszczególnych pracach Komisji określonych w ust. 1 wynosi 200,00 zł brutto.
- VI. Wynagrodzenie płatne jest na podstawie listy obecności
- VII. W przypadku udziału w naradach, szkoleniach przez członków komisji poza terenem Gminy przysługuje zwrot kosztów podróży na zasadach przysługujących pracownikowi Urzędu podczas podróży służbowej.
- VIII. Za reprezentowanie komisji w sądzie w sprawach inicjowanych przez Komisję jej członek otrzymuje zwrot kosztów.
- IX. Za udział w pracach Zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Preliminarz wydatków
na realizację Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania
Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla
Gminy Krzykosy na rok 2021

Lp.	Zadania	Wydatki
	Ochrona zdrowia	98 000,00 zł
	Przeciwdziałanie alkoholizmowi	96 000,00 zł
1.	Finansowanie bieżącej działalności komisji w tym: (wynagrodzenia, szkolenia, koszty biegłych, koszty sądowe, usługi pocztowe, inne zakupy).	7 000,00 zł
2.	Działalność terapeutyczna w zakresie udzielania osobom uzależnionym i ich rodzinom pomocy psychologicznej i prawnej.	21 800,00 zł
3.	Działalność profilaktyczna w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży.	10 000,00 zł
4.	Finansowanie placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczych świetlic środowiskowych.	57 200,00 zł
	Zwalczanie narkomanii	2 000,00 zł
5.	Dofinansowanie szkolnych programów profilaktycznych.	2 000,00 zł

VIII. Materiały źródłowe.

1. Sierosławski J. *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r.* ESPAD 2019. Warszawa 2020.
2. J. Moskalewicz, J. Sierosławski, K. Dąbrowska, *Dostępność fizyczna alkoholu a szkody zdrowotne*, „Alkoholizm i Narkomania”, tom 18, nr 4/2005.
3. *Budowa gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych z wykorzystaniem metody drzewa problemów – drzewa celów.* Katarzyna Łukowska, Katarzyna Okulicz-Kozaryn, Fundacja ETOH, Warszawa 2016.
4. *Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku*, PARPA Warszawa 2020,

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Wiek badanych w gminie Krzykosy	8
Wykres 2. Hierarchia problemów społecznych w gminie – oceny respondentów	9
Wykres 3. Częstość spożywania alkoholu w gminie Krzykosy	10
Wykres 4. Ocena skali uzależnienia od alkoholu w gminie	11
Wykres 5. Spożywanie alkoholu w miejscach publicznych w gminie	11
Wykres 6. Prowadzenie pojazdów po spożyciu alkoholu w gminie	12
Wykres 7. Postulowany wiek legalnego spożywania alkoholu.....	13
Wykres 8. Poglądy ankietowanych na temat alkoholu	13
Wykres 9. Poglądy ankietowanych na temat alkoholu	13
Wykres 10. Poglądy ankietowanych na temat alkoholu.....	14
Wykres 11. Alkohol wśród młodzieży z gminy w opinii dorosłych mieszkańców	14
Wykres 12. Sprzedaż alkoholu niepełnoletnim	15
Wykres 13. Ocena skali sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim w gminie	15
Wykres 14. Sprzedaż alkoholu niepełnoletniej młodzieży	16
Wykres 15. Znajomość osób, które zażywają substancje psychoaktywne	17
Wykres 16. Opinie mieszkańców na temat skali problemu narkotykowego w gminie	18
Wykres 17. Opinie mieszkańców na temat skali problemu narkotykowego w gminie ...	18
Wykres 18. Opinie mieszkańców na temat skali problemu narkotykowego w gminie ...	19
Wykres 19. Opinie mieszkańców na temat skali problemu narkotykowego w gminie ...	19
Wykres 20. Opinie mieszkańców na temat skali problemu narkotykowego w gminie ...	20
Wykres 21. Przekonania mieszkańców na temat problemu narkotykowego	20
Wykres 22. Przekonania ankietowanych na temat narkotyków	21
Wykres 23. Przekonania mieszkańców odnośnie legalizacji miękkich narkotyków	21
Wykres 24. Przekonania ankietowanych na temat narkotyków	22

SPIS TABEL

Tabela 1. Wartość sprzedanego alkoholu we wszystkich punktach sprzedaży na terenie gminy wyniosła ogółem	23
Tabela 2. Dane w zakresie liczby niewykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży	24
Tabela 3. Dane w zakresie liczby niewykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży	24
Tabela 4. Liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż alkoholu.....	25
Tabela 5. Dane w zakresie liczby osób przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych.....	25
Tabela 6. Pomoc udzielana rodzinom w latach 2017-2019	26
Tabela 7. Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy w rodzinie	26
Tabela 8. Pomoc psychologiczna i prawna dla mieszkańców	27
Obszar 1. Promocja zdrowia, edukacja zdrowotna i kształcenie kadr	30
Obszar 2. Profilaktyka uniwersalna, selektywna i wskazująca	31
Obszar 3. Redukcja szkód, rehabilitacja zdrowotna, społeczna i zawodowa.....	32
Obszar 4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych	32
Obszar 5. Działalność komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	32
Obszar 6. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ust 1 i art. 15 ustawy (zakaz reklamy i sprzedaży alkoholu nieletnim) oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.....	33